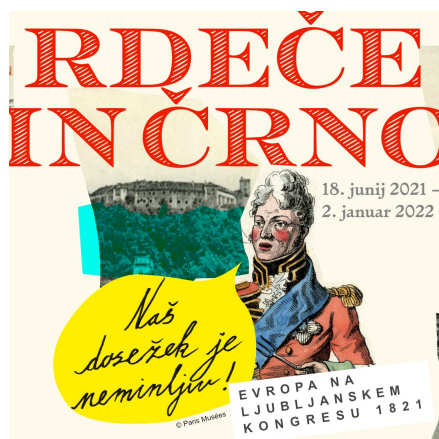


četrtek, 17. junij 2021

SPOROČILO ZA MEDIJE

RDEČE IN ČRNO, Evropa na ljubljanskem kongresu 1821 Mestni muzej Ljubljana, 18. 6. 2021–2. 1. 2022



Ob letošnji 200-letnici ljubljanskega kongresa, ki je v začetku leta 1821 Ljubljano postavil v središče evropske politike, v Mestnem muzeju Ljubljana odpiramo osrednjo razstavo, ki srečanje takratnih evropskih vladarjev postavlja v širši zgodovinski kontekst dogajanj, ki so na stari celini sledila francoski revoluciji in kasnejšemu porazu Napoleona. Za razstavo smo si izposodili predmete iz kar 32 različnih institucij v Sloveniji in Evropi. Na razstavi se bodo tako po 200 letih ponovno »srečali« odločevalci ljubljanskega kongresa: avstrijski cesar Franc I., ruski car Aleksander I., kralj obeh Sicilij Ferdinand I. ter knez Metternich – tokrat na portretnih slikah. Avtor razstave je Janez Polajnar, pod oblikovanje razstave pa se podpisuje ekipa iz studia Kabinet 01.

Janez Polajnar je ljubljanski kongres postavi v širši zgodovinski, družbeni in politični kontekst. Na razstavo vstopimo v trenutku francoske revolucije, ogled pa končamo 30 let pozneje, v jetniških celicah italijanskih upornikov na Ljubljanskem gradu. Številni portreti, vedute Ljubljane, oblačila, orožje, interieri, javne plastike, filmski izseki, operne interpretacije ter interaktivni postavlajo ljubljanski kongres v predstavljivo in razumljivo zgodovinsko kuliso časa. To je v obdobje preloma iz 18. v 19. stoletje, ki je prineslo nove ideje, uzakonilo neodtujljive človekove pravice ter porajalo vzpon narodov, torej čas, ko so se monarhi na osnovi načela nedotakljive pravice do prestola čutili upravičene intervenirati.

O razstavi je Janez Polajnar zapisal: *»Ob bleščečih trenutkih za Ljubljano kongres predstavljamo tudi v luči antagonizma med načeli legitimizma in konstitucionalizma, ki je bil značilen za čas evropske politične restavracije, ko je stari sistem z diplomacijo pa tudi še z orožjem uspešno zadrževal nacionalna in liberalna vrenja ter s tem zagotavljal geopolitično stabilnost Evrope.«*

Razstava o ljubljanskem kongresu leta 1821 v času aktualnega slovenskega predsedovanja Svetu EU Ljubljano in Slovenijo vnovič povezuje z njuno zgodovinsko vlogo v mednarodnih odnosih Evrope. Blaž Peršin, direktor Muzeja in galerij mesta Ljubljane je ob tem dodal: *»Kar si v Ljubljani, prestolnici države, res želimo, je, da bi bili deležni malo več kozmopolitskega duha in da slovensko predsedovanje ne bi izzvenelo s provincialnimi navdihi. Prav zato je naša razstava razmislek, da moramo gledati preko svojih mentalnih okvirjev.«* In še: *»Posebej se želimo zahvaliti številnim evropskim muzejem iz Francije, Italije, Avstrije, Nemčije in Slovenije, ki so nam posodili dela iz svojih zbirk. Tudi to*



MGML | Mestni muzej Ljubljana
Gosposka 15 | 1000 Ljubljana | Slovenija
www.mgml.si



sodelovanje priča o pomenu skupnega evropskega muzejskega povezovanja, kar bi morala biti platforma današnjega časa.«

Ekipo oblikovalcev iz studia Kabinet 01 na čelu z **Janom Jagodicem** in **Martinom Koširjem** je na sodoben oblikovalski način povezala Polajnarjevo konceptualno idejo o sprehodu skozi vznemirljive čase kongresne Ljubljane. Jan Jagodic ob tem dodaja: »*Raznovrstnost predmetov na razstavi je narekovala pestrost pri oblikovanju različnih tehnik prikazovanja. Nizanje obdobij, situaciji in svetov, ki se vrstijo iz sobe v sobo, obiskovalcu razstave ponuja možnost nekakšnega podoživetja dogajanja v času kongresa.*«

Katalog ob razstavi bo izšel jeseni. V času razstave bodo potekala predavanja, filmske projekcije, okrogle mize, vodstva po razstavi in po kongresni Ljubljani ter programi za šolske skupine.

Za razstavo so predmete in gradivo posodili:

Musée national des châteaux de Malmaison et Bois-Préau, Pariz,
Musei Provinciali di Gorizia, Gorica,
Reggia di Caserta, Caserta,
Museo civico del Risorgimento, Bologna,
Anhaltische Gemäldegalerie, Dessau,
Österreichische Nationalbibliothek, Dunaj,
Galerie Belvedere, Dunaj,
Neue Galerie Graz / Universalmuseum Joanneum, Gradec,
Österreichische Bundeskanzleramt / Administrative Bibliothek des Bundes, Dunaj,
Pokrajinski muzej Koper,
Narodni muzej Slovenije,
Narodna galerija,
Slovenski etnografski muzej,
Pokrajinski muzej Celje,
Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož,
Arhiv Republike Slovenije,
Belokranjski muzej Metlika,
Narodna in univerzitetna knjižnica,

Zgodovinski arhiv Ljubljana,
Javni zavod Ljubljanski grad,
Uršulinski samostan Ljubljana,
Mestno gledališče ljubljansko,
Christoph Steidl Porenta

Digitalizirano gradivo za reprodukcije na razstavi so prispevali:

Státní zámek Kynžvart / Národní památkový ústav, Praga,
Musée Carnavalet / Musées de la ville de Paris, Pariz,
Bibliothèque Nationale de France, Pariz,
British Museum, London,
Zgodovinski arhiv Ljubljana,
Grafični kabinet / Narodni muzej Slovenije,
Österreichische Nationalbibliothek, Dunaj,
Albertina, Dunaj,
Akademie der bildenden Künste Wien, Dunaj,
Oberösterreichische Landesmuseen, Linz,
Herzog August Bibliothek, Wolfenbüttel,
National Historical Museum, Atene

Posebna zahvala:

Institut français de Slovénie / Francoski inštitut v Sloveniji
Istituto Italiano di Cultura / Italijanski inštitut za kulturo

Urša Karer | Odnosi z javnostmi | PR

M 041 844 030 | T 01 2412 539 | F 01 2412 540

E ursa.karer@mgml.si



MGML | Mestni muzej Ljubljana
Gosposka 15 | 1000 Ljubljana | Slovenija
www.mgml.si



Gradivo k razstavi

Besedilo Janeza Polajnarja iz zloženke ob razstavi:

Evropa na ljubljanskem kongresu leta 1821

Po skoraj četrto stoletja vojn je evropsko zavezništvo naposled obvladalo revolucionarno Francijo in Napoleona ter pri Waterlooju leta 1815 doseglo zadnjo zmago. Po zmagi so koalicijske sile na novo začrtale meje Evrope, na čelu držav obnovile dinastično oblast in vsaj delno obnovile tudi družbena razmerja. Kljub porazu Francije so ideje francoske revolucije v obnovljeni Evropi preživele. Liberalna gibanja po vsej Evropi so se krepila in zahtevala sprejem družbenih in političnih reform. A evropski vladarji so bili idejam nenaklonjeni, saj so se bali, da bi popuščanje zahtevam lahko sprožilo nov, tokrat splošen evropski prevrat.

Nova evropska ureditev – kongresni sistem

Z evropskim zavezništvom in dogovori, ki so se oblikovali vse od leta 1813 dalje, je diplomacija postopoma stopala na mesto strateškega in vojaškega rivalstva, ki je v Evropi zaznamovalo 18. stoletje. Da bi velesile na celini ohranile mir in stabilnost, so se po dunajskem kongresu (1814/1815), ob podpisu t. i. drugega pariškega miru novembra 1815, zavezale k dogovornemu ravnanju. V prihodnosti naj bi zato na skupnih sestankih – kongresih iskale rešitve, ki bi bile v interesu vseh in bi tako dolgoročno zagotavljale mir in blagostanje v Evropi. Evropsko »četverno« zavezništvo – med velesilami Avstrijo, Veliko Britanijo, Rusijo in Prusijo – je bilo sklenjeno v prvi vrsti z namenom omejiti moč Francije in preprečiti njeno ponovno vojaško nadvlado. Na drugi strani pa je pomenilo izraz nove evropske politike, v kateri so v ospredje stopala diplomatska pogajanja.

Kongresi zaveznic so bili v Aachnu (1818), Opavi (1820), Ljubljani (1821) in Veroni (1822) sklicani na podlagi sklenjene pogodbe in zaveze k ravnanju v skupnem interesu, a sprejetje intervencijskega načela in zatrtje liberalnih revolucij v Italiji in Španiji je povzročilo razhajanja, in zavezništvo se je vse bolj delilo na zahodni blok, zbran okoli Velike Britanije, in vzhodni blok, zbran okrog Rusije.

Kljub političnim razhajanjem med zahodnimi in vzhodnimi zaveznicami je živahna diplomatska dejavnost »evropskega koncerta« preživela in se ob tem izkazala za zelo uspešen način delovanja, saj vse do leta 1914 ni več prišlo do vojaškega spopada vseevropskih razsežnosti.

Sveta aliansa

Sočasno z ustanovitvijo četvernega zavezništva so trije »vzhodni« vladarji, ruski car Aleksander I., avstrijski cesar Franc I. in pruski kralj Friderik Viljem III., leta 1815 v Parizu podpisali akt o Sveti aliansi. Vladarji so se zavezali, da bodo njihova ravnanja vodile zapovedi Sv. pisma, da si bodo kot bratje zmeraj pomagali in da bodo v svojih državah vladali kot rodbinski očetje. Zveza je bila ustvarjena na podlagi monarhične solidarnosti, krščanskih norm in moralnih načel, s katerimi so monarhi upravičevali predvsem ukrepe proti liberalnim in revolucionarnim gibanjem. Čeprav so k aliansi pristopile vse evropske države, ni imela velikega političnega pomena, saj med njimi ni bilo Velike Britanije, ključne članice evropskih političnih zavezništev, in tudi ne papeške države. Pomen zveze je bil predvsem simbolen – postala je sinonim za absolutistično vladavino in politično reakcijo, proti kateri so se borila liberalna gibanja.

Urša Karer | Odnosi z javnostmi | PR

M 041 844 030 | T 01 2412 539 | F 01 2412 540

E ursa.karer@mgml.si



MGML | Mestni muzej Ljubljana
Gosposka 15 | 1000 Ljubljana | Slovenija
www.mgml.si



Ljubljanski kongres leta 1821

S prvim kongresom, organiziranim v Aachnu leta 1818, je bilo tudi formalno zaključeno obdobje evropskih vojn (1792–1815), s sprejemom Francije med enakopravne velesile pa je bilo oblikovano t. i. peterno zavezništvo, ki se je že dobro leto kasneje znašlo pred resno preizkušnjo.

Španski kralj Ferdinand VII. je bil po januarski liberalni vstaji marca 1820 prisiljen priseči na ustavi. Španska ustava je pomenila osnovo tudi za ustavo, sprejeto na Portugalskem. Iskra upora je španska revolucija zanetila tudi v Kraljestvu obeh Sicilij, kjer so karbonarji že julija 1820 organizirali upor in dosegli sprejetje »španske« ustave, na kateri je prisegel kralj Ferdinand I. Strah pred novo francosko revolucijo je med evropskimi dinastijami poleti leta 1820 zavel kot leden zimski veter, a tokrat so monarhije revolucionarni izbruh pričakale bolje pripravljene.

Če jim v Španiji sprva še ni uspelo posredovati, Avstrija pri revoluciji v Italiji nadaljnega dogajanja ni želela prepustiti naključju. Avstrijski državni minister Metternich je skupaj z ruskim carjem članice evropskega zavezništva pozval na sestanek; organiziran je bil oktobra 1820 v Opavi na Češkem in se je januarja 1821 nadaljeval v Ljubljani. Odgovor najbolj »ogroženih« celinskih velesil, Avstrije, Prusije in Rusije, je bil enoten: neapeljska revolucija ogroža stabilnost in red evropskega kontinenta, ki sta bila vzpostavljena na dunajskem kongresu, zaradi česar ima aliansa pravico vojaško posredovati. Načela so bila sprejeta v Opavi, vojaška intervencija pa izpeljana v Ljubljani.

Sprejetje intervencijskega načela, avstrijski vojaški pohod v Italiji leta 1821 in francoski poseg v korist kralja Ferdinanda VII. v Španiji leta 1823 so pomenili svojevrsten višek moči monarhične solidarnosti, a hkrati tudi že napoved konca kongresnega delovanja. Z julijsko revolucijo leta 1830 je v zahodni Evropi prevladal liberalizem. Srednjo Evropo je vse do leta 1848 obvladoval Metternichov sistem, tega leta pa je tudi ta klonil pred revolucijo in vsemogočni kancler se je bil prisiljen umakniti.

Ljubljana v blišču kongresa

Politično popolnoma mirna prestolnica dežele Kranjske je bila pravo nasprotje burnemu dogajanju v Evropi. Večina Ljubljančanov se v začetku najbrž niti ni dobro zavedala, kaj se je zgodilo, ko se je mesto za štiri mesece znašlo v središču najvišje evropske politike. Ivan Tavčar je v romanu *Izza kongresa*, ki ga je napisal dobrih osemdeset let kasneje, podal slikovit opis vzdušja v mestu: »Ta čas so ljubljanski meščanje v miru pili svoje pivo, pušili svoj tobak in, da niso včasih med seboj malo prešuštovali, bi lojalnega mesta ne bila razburjala prav nobena reč. V drugem pa so bili ti meščanje zvesto vdani svojemu vladarju, svojemu škofu in svojemu guvernerju! Samo po sebi se ume, da se jim niti sanjalo ni, da bode trobojnica, katero so burbonski kavaleristi v Noli nad sabo vihteli, metala tako dolgo senco, da bode le-ta segala tudi do neznatne tedanje bele Ljubljane.«

Ljubljančani so se kmalu privadili novemu vsakdanjiku. Mestne ulice so bile polne uglednih gostov, pa tudi drugih, nekoliko manj uglednih obiskovalcev, ki so prišli v mesto zaradi prvih. Po dnevniških zapisih Henrika Coste je mesto leta 1821 doživljalo najlepše mesece v vsej svoji zgodovini. Meščani so uživali v dvornem blišču, vrstile so se slavnosti, sprevidi, vojaške parade, koncerti, plesi in gledališke predstave, obrtniki in trgovci pa so si meli roke ob velikem povpraševanju premožnih povablencev.




Urša Karer | Odnosi z javnostmi | PR

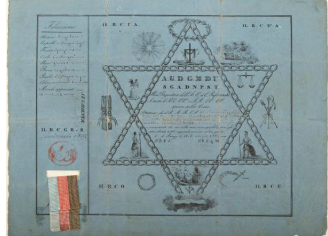


M 041 844 030 | T 01 2412 539 | F 01 2412 540

E ursa.karer@mgml.si

Foto gradivo

		<p>François Gérard, Aleksander I., 1814 Ruski car Aleksander I. Vir: Musée national des châteaux de Malmaison et Bois-Préau</p>
		<p>Jožef Tominc, Cesar Franc I., 1821 Franc I., avstrijski cesar Tominc je delo za tržaškega naročnika naslikal v Ljubljani in ga februarja leta 1822 predstavil javnosti v reduti ljubljanskega gledališča. Vir: Musei Provinciali di Gorizia</p>
		<p>Giuseppe Cammarano, Ferdinand I., 1815 Kralj obeh Sicilij Vir: Palazzo Reale, Caserta</p>

	<p>Prikaz kritičnega pogleda s strani liberalne javnosti v Franciji in Veliki Britaniji razstava prikazuje z reprodukcijami političnih karikatur. Vir: Musée Carnavalet / Musées de la ville de Paris</p>
	<p>Slavnostna razsvetlitev Ljubljane ob obisku cesarja Franca Jožefa I. in cesarice Elizabete leta 1856, Mestni muzej Ljubljana</p>
	<p>Joseph Karl Stieler po Françoisju Gérardu, Klemens Wenzel Lothar von Metternich-Winneburg zu Beilstein, 1808–1810</p> <p>Vir: Státní zámek Kynžvart/ Národní památkový ústav, Praha</p>

	<p>Diploma člana reformiranega karbonarksega gibanja, 1832</p> <p>Vir: Museo civico del Risorgimento, Bologna</p>
	<p>Dvoglavi habsburški orel, ki je na pročelju Magistrata visel med leti 1728 in 1918</p> <p>Vir: Mestni muzej Ljubljana, foto: Matevž Paternoster</p>
	<p>Heinrich Oliver, Sveta aliansa, 1815</p> <p>Vir: Anhaltische Gemäldegalerie, Dessau</p>



MGML | Mestni muzej Ljubljana
Gosposka 15 | 1000 Ljubljana | Slovenija
www.mgml.si



KOLOFON

Rdeče in črno, Evropa na ljubljanskem kongresu 1821, Mestni muzej Ljubljana, 17. junij 2021–2. januar 2022

Muzej in galerije mesta Ljubljane

Zanj: Blaž Peršin, direktor

Avtor razstave: mag. Janez Polajnar

Avtorji besedil: mag. Janez Polajnar, Ana Pokrajac Iskra, dr. Bojana Rogelj Škafar

Produkcija: mag. Tamara Bregar

Koordinacija: Eva Bolha

Celostna podoba in oblikovanje razstave: Kabinet01

Naslov razstave in idejna rešitev postavitve kneza Metternicha: Jasmina Žgank

Dokumentacija: Matej Satler, Gorazd Knific, Karmen Brecej

Konservatorsko-restavratorska priprava gradiva: Katarina Toman Kracina, Liza Lampič, Bojana Zavodnik

Pedagoški programi: Nika Damjanovič

Andragoški programi: Janja Rebolj

Promocija: Urša Karer, Nejc Kovačič, Ana Modic

Postavitev razstave: Danilo Ončevski, Mitja Marc, Tomaž Žnidaršič, Nejc Volk, Zvone Sečnik

Izdelava razstavne opreme: RPS d. o. o., O.K.vir d. o. o., FABRIKAID d. o. o., Zlatarna zlato runo

Fotografija: Andrej Peunik, Tomaž Lauko

Lektura (SLO): Katja Paladin

Prevod (ANG): Borut Praper, Marjana Karer

Prevod (FRA, ITA): Jasmina Žgank

Lektura (ANG): Monika Fritz, Paula Kirby

Aplikacije, videoprikaz: Specto informacijske tehnologije d. o. o.

Avdio zgodbe: Knjižnica slepih in slabovidnih, Primož Kolenc, Dereck Snyder, Nataša Gerželj

Hribovšek, Radio Študent, Ličer solutions d. o. o., Lambda

Interaktivne vsebine: Nika Damjanovič, Ema Marinčič, David Mohorič, Jaka Vukotič, Urška Dolenc, RSN media, dr. Pavel Car

Avtor glasbe na razstavi: Urban Koder

Operne interpretacije: Petra Vrh Vrezec, Tea Plesničar

Filmsko gradivo na razstavi: Surf film D.r.l., Rim, 1982 Gaumont / France 3 Cinema, Neuilly-sur-Seine

Obdelava video vsebin: Mateja Starič

Urša Karer | Odnosi z javnostmi | PR

M 041 844 030 | T 01 2412 539 | F 01 2412 540

E ursa.karer@mgml.si